

Б РАДИОУРДУДЊЕВРОД

БЕОГРАД

5

МОЖЕ ЛИ СОЦИЈАЛИСТ БИТИ ХРИШЋАНИН

недељу мој се пријатељ враћа из цркве нешто љутит. Питам га шта му се десило. Напали га: зашто иде у цркву кад је социјаласт? Ти социјалисти су безбожници; шта ће он онда међу хришћанима?!

— Реци ми, вели он, али само право. Није ово први пут да чујем како социјалисти хоће да униште веру. А ја сам, као што знаш, фанатичан хришћанин и уједно признајем потпуну оправданост социјализма. — јер сам се, као радник, убедио у његове добре последице. Ето зато бих желео да једно не противречи другоме. До душе, лепо вели напао социјалистички програм, да је вера приватна, лична ствар свакога човека. Али ево шта ја хоћу: ти си се више мешао са вићеним социјализма, а изабран си и за члана партијског одбора, па ћеш боље знати, да ли они доиста тако мисле, као што говоре и пишу. Каки су мени, да

BIBLIOTeka JACK SKI

Л. др. 1118

Br. inv. наб. 7816/59

ми социјалист може у исто време да буде и хришћанин, и објасни ми да ли се не крије нешто друго иза речи: „вера је лична ствар свакога човека“?

— То се, пријатељу, може објаснити само са две речи. Ал' шта ти смета да мало поседиш, та и о другим мање важним стварима говоримо надугачко и напироко. Ајде седи, ево ти кутије, задимани једну, а ја ћу се потрудити да ти на питање одговорим.

Пре свега да смо сложни у томе, да нити у нашим учењима која су исказана у програму, нити у нашим захтевима за које се боримо, неманичега што би диктало *веру*.

Ми се боримо противу данашњег друштвеног уређења, тражимо да на свету не буде тако неправедне поделе богатства међу људима, ми нећемо да једна шака експлоататора щаљка и мучи цео радни народ. Ми зnamо да господари, фабриканти, предузимачи, лихвари и зеленаци, не гомилaju богатства својим радом, већ радом сиротих радника, који су принуђени да им продају своју радну снагу, јер немају ништа више до својих десет претију. Це-

нашем мишљењу то је неправедно, то је плачка, то осећа сваки радник, чак и најпростији који никад није чуо о социјализму, и његов разум и срце буне се против тога.

Да би што дуже времена био послушно оруђе, труде се да радни народ држе у простоти и незнању, тако да ни своје сопствене сile не може сазнати. Често пута и не мислећи, силни овога света творве на радни народ читаве брегове неправде. То је и сам Христос био уочио, и зато је говорио: „Лакше ће камила да прође кроз иглене упи, него богаташ ћи у царство небесно.“ А пошто видимо те неправде, природно је што се трудимо да преокројимо овај свет, не један да има много и премного и да плива у разврату, а огромна већина да се мучи и гладује. Сваки треба да буде награђен према своме раду и свакоме раднику треба осигурати човека достојан живот. Још свети Августин рекао је: „Шта су државе без првичности, ако не једна велика чета разбојника?“ А свети Јован Златоуст вели: Богаташ је лењивац. Људи треба међу собом да су једнаки, и да један другоме

помажу. Најбоље је ако сва богатства постану заједничка.“

Довде нема никакве противречности међу хришћанским учењем и нашим. Ми не побуђујемо људе нити да краду, нити да убијају, нити да се огреше о веру. А исто тако и хришћанска вера осуђује грабеж и мучење. Па зато ништа не смета једноме социјалисту да буде и добар хришћанин.

Но ми знамо да је против нас она класа људи која је, ма на који начин, присвојила себи сва богатства, и да је њој скоро свуда на услуги данашња држава са свима својим средствима: војском, полицијом и т. д. И ако та сила има данас све на расположењу, то сироти радници немају другог начина да се противу ње боре него само својом организацијом. Ни нама сеоским и варошким радницима, лежи цело друштво, ми хранимо све.

Па ако ми хоћемо да поправимо своје стање, ми треба једног дана да откажемо покорност својим експлоататорима и они морају пристати на наше захтеве. Само под једним условом: у томе треба да будемо сви

сложни, јер ако нисмо сложни, господар ће најурити једне и узеће друге раднике, као што се то дешава при недовољно организованим штрајковима. Наш је задатак dakле да поучавамо раднике да не сметају својим друговима, да иду с њима руку под руку, када се ови боре за побољшање свога положаја и за праведније законе. Ту не треба гледати какве је народности овај или онај радник, какву веру носи у срцу своме; јер су сви радници сироти и експлоатисани и само онда могу победити кад се боре задружно, кад јеврејски радник не смета хришћанскоме, а хришћански не смета јеврејкоме итд. Религиозне борбе само су од штете по народу, јер га увлаче у братоубилачке борбе без икакве користи по њега. И ето зато да би показали да се ~~нас~~ не тиче ко и шта верује, да се у нашим редовима треба заједнички да боре радници свију вера против експлоатације и неправде, ми велимо да је вера приватна ствар свакога човека.

Ми нећемо да ровемо по савести наших другова и зато свакоме остављамо слободу да верује у шта хоће. Ми, као

партија, не боримо се са религијом, као што се на њу и не ослањамо. Односи које ми хоћемо да уредимо тичу се искључиво нашега живота на земљи, и зато је наш друг сваки поштен радник, који се бори против експлоатације и неправде. Свима људима, ма какве вере, ми признајемо подједнака права. Тако нпр. у Немачкој, из које су претерани језуити — ова најпакоснија хришћанска дружина, социјалдемократи у народној скупштини гласали су да им се дозволи повратак, јер никога не треба лишавати грађанских права ради његовог убеђења.

Тако социјалдемократи гледају на веру. Попови нас, међутим, почеше страшно да нападају као чепријатеље хришћанства, као људе без вере и бога у своме срцу. И данас су ти њихови начади тако општи, да би човек помислио е су духовници само зато и створени да проглашу социјализам и бране данашњи „Богом дани“ поредак!

Но ми знамо да је једно слово божје а друго су људске уредбе, да свето писмо није исто што и црква коју су људи

створили и као свака људска творевина подлежи променама.

Хришћанска вера постоји већ 19. столећа, и за цело то време царовали су експлоатација и притисак, за све то време богати су арали сиромахе. Вера је осталала вера, а њене ревносне присталице мучили су радни народ и живели су од његова зноја.

„Љуби ближњега свога као самога себе,“ учи хришћанска вера; но то није ни најмање сметало цркви да се кроз векове занима религиозним гоњењима, да мучи и снаљује иноверце, ма да су и они наши ближњи. Хришћански духовници нису говорили као Иеус: „Опрости им Боже, јер не знају шта раде,“ но су их кажњавали страшним мучењима и смрћу ради њихових убеђења. Тако је радила католичка црква, па тако је радила и православна: узми само грчко свештенство — пита оно није радило са Србима! А ови су били њихова паства, њихови „ближњи“ које су требали да љубе као и саме себе. Из тога се може видети, да црква и вера нису једно исто, и не треба их мешати. Црква се је раз-

вијала заједно са људским друштвом и, да би се одржала, морала се је прилагођавати приликама. Христос је казао: „Моје царство није овога света,“ но свештеници, као људи који живе на овом свету, гледали су да уреде свој живот на земљи што раскошније и да се снабдују свакојаким благом. А пошто су их богатим могли направити само „силни мира сего:“ власници и богатани, краљеви и цареви, а не сироти радници, јер ни они сами нису имали ништа, — то је и свештенство, увек исплојало руку под руку са спахијама, капиталистима и чиновницима. И ма да су почови са амвона проповедали, како су сви људи пред богом једнаки, они нису сматрани за крађу што богатани живе од туђег рада, па и данас често пута чујемо у цркви да се каже: како ово што данас постоји, то је Бог тако уредио; како богатих и сиротих мора бити, како једни вечито морају да раде за друге, и т. д.

Сада ти је, мислим, јасно, зашто данас, кад су радници и сељаци почели да траже своја права, попови их опшtro нападонте. Многима је то чудно да нае по-

нови нападају што смо противу данашњег неправедног поретка, који они свесрдно бране. Није ли Христос лепо казао: „моје царство није овога света,“ шта се онда тиче понова данашњи свет, зашто они увек иду са власницима а против народа? То је зато, што њих не креће нека религиозна тежња, већ чисто политички интереси.

Исто тако они заштићују приватну својину, својину једне шаке привилегијаних људи. А зар Христова вера проповеда да се народ лиши сваке сопствености и да вечито ради за товљење богаћење својих експлоататора? Попови се труде да им улију у главу како је најпопуларнији позив да покорно трпимо и да очекујемо као награду рај на оном свету. Али никада пису они то применили на богаташе, никада пису то ни њима забрањивали да увеличавају своја имања експлоатацијом и нису их учили да чекају награду после смрти. Радници и сељаци исто тако хоће да побољшају своју судбину, и то овде на земљи; и они хоће да живе као људи, пре него што одлете у рај. Христова вера не забрањује људима

да теже благостању, просвети и слободи ја њих. Где стану и седну, они не искључују нас! Она никоме не даје искључиво право да штају прилике да агитују против нас; а се користи земаљским благом па штетујамо где им то ништа не помаже, они се раднога народа. Та зар није сам Хрис-служе свакојаким лукавствима. Какве хуле тос камцијом истерао лихваре из цркве и клевете не просипљу на нас њихова А сада, чим се радници објаве против христољубива уста! Нема прљавшине, својих експлоататора и угњетача, влади-подлости и лажи којом се они не служе ке и патрике одмах се набаце на њих против социјалисти. Свет ће да пропадне својим анатемама и проповедима. због нас, ради нас је Бог дигао руке од

Но не помогоше ни ктетве, ни за-берићета! Кад би човек њих слушао, мистрашивања, ни агитације при изборима слио би да су божji анђели, а ми — цркви — социјализам се силно распостирао уни рогати ћаволи. Но лепо је у Еванђелју радном народу. Онда духовници, немоћни њу речено: „по делима ћете их познати.“ да се боре против народа, измените своју лажу о нама што хоће, но то нам ју тактику и почење се претварати да сунеће сметати да са напним часним и непријатељи радницима, да су неки радни-сечбиним радом за народ придобијамо чки захтеви оправданi, да радници и се-сваким даном све вишe присталица. Љаци доиста треба да теже побољшању щонеки се ништа не брину о радном свога стања, само нека не иду социјалистароду. Они су га само усаваљивали и стима.

учили да трип као говече. Чим су ушли

У неким местима, као у Енглеској и да га социјадисти буде, они са лабацише Немачкој, има много свештеника који и-на њих и, ма и мало касно, хоће бар сада скрено симпатишу радницима, и заједнода се препоруче народу као пријатељи. са њима боре се против експлоатације и Тако је по страним и напреднијим ронства. Али ти људи не нападају социјалистароду, па тако ће без сумње бити и јализам, но признају његове захтеве за код нас. И сада мислим разумеши, запито оправдане. Али већина попова не личи социјалисти у својим новинама често из-

посе прљавитине и подвале поповске и
шишу против духовенства уопште.

Но то не значи да се ми боримо против саме вере. Као што рекох, социјалиста може да буде и добар хришћанин. Само не треба да дозволи, да му попови заврте мозак, и да га одвраћају од рада на општем добру своме и своје потлаче не браће.

Ми се нарочито боримо противу попова тамо, где се они ставе у службу господарима и раде противу нас.

Ако у место хришћанског мира љубави трче и агитују против нас; ако нас клеветају, ако се труде да растуре неку нашу организацију, ако злоупотребљавају своју власт и утицај противу радника и сељака и газе њихова човечанска права — ми их нападамо; но то не значи да нападамо веру. Нападамо их кад они проповедају другима да пију веру а они само пијуцкају винце. Такво по дло фарисејство није учење Христово.

Ми се боримо противу њих и када експлоатишу народ. Они мај-мај не пресизиру земаљска блага. Христос је ишао бос и није имао ништа. А духовенство

гледа да окуси од свега. Владике и митрополити имају по 1020 и 50.000 динара годишње доходка, а имање римскога папе рачуна се на 150 милиуна динара. И док јадни народ умире од глади дотле ови божји пастири гледају да скину ^{анахи} свога стада и кожу!

Ми смо и против оних попова, који се не задовољавају таксама што су им одредиле, него гледају да очерујају што виште. Често ћеш чути, како неке владике и попови тргују вером на најшкандалознији начин; често неки попа неће да сакрани некога сиромашка, док му се не плати; други опет неће да врши обреде док не омасти брке; трећи крију таксе да би могли боље да пељеше. Те су злоупотребе толико узеле маха, да се понека чак и вишта црквена власт посрами и издаје наредбе да попови наплађују само онолико колико је прописано. А ми чим видимо да неки поп ^{узима} виште, ми му подвикнемо: стој, то је крађа! Ништа не мари што је он поп: поп не поп, нико нема права да краде. У томе случају ми не само да не радимо противу вере, но напротив чувамо њену чистоћу.

Кад нападамо некога неправичног, несмо се удржили у социјалистичку пар-
попштеног или развратног попа, ми тиме артију, удржили смо се да заштићујемо
не диромо у саму веру. И поп, као и сваки своје друштвене и политичке интересе
човек, може да греши. Велики је безобидне мешајући се ни мало у религиозне
разлук рећи како су попови и хришћанствари.

Ска вера једно исто, и како нападајући — Сада већ добро рузумем, — узви-
попове — нападамо веру. У осталом сваку мој пријатељ — шта то значи да је
што социјалисти пишу о духовницима овера лична ствар свакога појединца. Хвала
бично је истина, коју они никада не могући што ми објасни. Сада знам да могу
порећи; а зар је казивање истине пробити ревносан хришћанин, и ако сам ва-
тивно Христовој вери?

трен приврженик социјализма. Кад би само

Баш у томе лежи наша сила, што је други могли да разуму како попови
наше оружје у борби истина, а не лаже само клевећу социјализам, велећи да је
и клевета као у наших противника. Ми он непријатељ вере!

тражимо наша права и бићемо противу — Не бој се, — одговорим ја. —
сваке неправде, ма од кога она потицала. Својим поступцима и глупачким клеветама
Ми нећемо да се пачамо у питања савести противу нас попови сами отварају народу
код наших другова и не мешамо политику очи. У лажи су кратке ноге и ко се ма-
са вером. Нека само и попови не мешају жу бори — од истине ће погинути.

веру са политиком, већ нека се убеде да У то време врата се брзо отворише
поједини социјалисти могу бити одлични пред нас рупи један мој пријатељ са
хришћани. Ми нисмо ни религиозна низабринутим лицем. Понито нас поздрави.
противрелигиозна секта: ми тражимо да се окрете мени:

свакога слободу да верује у шта хоће. — Можеш ли ми позајмити два динара? ?
Нека сваки тражи на свој начин блажен- Знаш већ да ми је јуче умрла жења-
ство. Време религиозних борби одавна је а хоћу да је сараним по хришћанском
прописло, и ми радници и сељаци, што закону, али поп неће никако да опоједок

БИ
— м не платим пет динара. Знаш га: она — поп Јова — што воле да проповеда недељом у цркви противу наше радничке партије и како социјалисти руше веру. Дајем му три динара колико му следује за мало опело — не прима. Колико сака га молимо — ништа не помаже. Вели „Иди социјалистима, нека је они са ране!“ Треба ма како да му нађем још два динара, те и ја као хришћанин да сараним пристојно жену.

— Изволи, изволи — рекох и дадох му два динара.

— Знате шта: ајдмо учитељу. Он ће да опиште овај случај и да га пошаље у „Радничке Новине“ нека виде људи какве понче имамо.

Ја се окренух моме пријатељу и на мигнух му.

— Ево ти један нов пример. Зар ни сам имао право?

— Свето и неспорно право — ус кликну он.

ПРЕВЕО К. А. ЈОВ

БИБЛИОГРАФИЈА
ИСТОРИЈСКОГ ФАКУЛТАТА
СТАМПА Ч. СТЕФАНОВИЋА, БЕОГРАД